

מִתְחַבְּרִים

יהדות מתוך הזדהות

פרשת שלח | גיליון מס 52 | סיון תשפ"ד

מפקודיך אֶתְבוֹנֶן (תהילים קיט, ד)

פרשת שלח

1.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	לדעת שארץ ישראל היא ארץ טובה ומבורכת וה' נתן אותה לישראל באהבתו אותם	(יד, ז) ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד:
2.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	מצוה על עם ישראל להתבונן בעצמם במתנת הארץ כדי שישמחו במעלותיה ויכירו בטובתו של מקום	(יג, ב) שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל, [ראה רמב"ן].
3.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	צריך לבטוח בה' ולסמוך עליו שיקיים דברו הטוב	(יד, ז) הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד. אם חפץ בנו ה' והביא אתנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו, ארץ אשר הוא זבת חלב ודבש.
4.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	אסור לפקפק בטובת ה' ובמתנת הארץ שהבטיח לנו	(יד, ט) אך בה' אל תמרדו ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם וה' אתנו אל תיראם:
5.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	לדעת שפקפק בהבטחת ה' ובאהבתו לנו, היא בגידה חמורה ומעוררת כעס נורא	(יד, יא) ויאמר ה' אל משה עד אנה ינאצני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי בכל האתות אשר עשיתי בקרבם:
6.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	להכיר בכוחו הבלתי מוגבל של הקב"ה שלא יעכב דבר מבעדו מלקיים הבטחתו לתת לנו את הארץ	(יד, ח) אם חפץ בנו ה' והביא אתנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר הוא זבת חלב ודבש:
7.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	לדעת שחילול ה' הוא דבר חמור והוא סיבה יסודית לפעולות בהנהגת העולם	(יד, יג) ויאמר משה אל ה', ושמעו מצרים ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר. מבלתי יכלת ה' להביא את העם הזה אל הארץ וגו'
8.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	לדעת שה' מנהיג את העולם ב"ג מידות הרחמים, וכשמתפלל בהם לא ישובו ריקם.	(יד, יז) ועתה יגדל נא כח אד' כאשר דברת לאמר. ה' ארץ אפים ורב חסד וגו'. סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה.
9.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	לדעת שיש כח לאדם ובמיוחד לצדיק כח להתפלל ולהביא ישועה, סליחת חטאים, וביטול גזרות. מלבד אם נשבע הקב"ה.	(יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים וגו'. ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר. ה' ארץ אפים וגו' סלח נא וגו'. ויאמר ה' סלחתי כדברך. ואולם חי אני וגו'

10.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	אסור להוציא דיבה על הארץ ולדבר עליה חסרונות	יג, לב) ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אתה וגו' (יד, לז) וימתו האנשים מוצאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה'.
11.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	אסור להילחם בגויים כשה' אינו עמנו, אלא לקבל הנהגתו, ולנהוג על פי רצונו.	יד, מא) ויאמר משה למה זה אתם עברים את פי ידוד והוא לא תצלו. אל תעלו כי אין ה' בקרבכם ולא תנגפו לפני אויביכם.
12.	בה"ג לו	להביא מנחה על הקרבנות כמספרם	
13.		לנסך יין על הקרבנות כמספרם	
14.	חינוך שפה סה"מ סמ"ג מצוות עשה	- להפריש חלה וליתנה לכהן	טו, כ) ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה.
15.	רמב"ן	לתת את החלה לכהן מצוה בפני עצמה	טו, כא) מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה לדורותיכם:
16.	חינוך פרשת ויקרא מ"ע קב מצוות עשה - להקריב פר העלם דבר של הציבור	שיקריבו חטאת הקהל על שגגת ע"ז	טו, כד) והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה וגו' ושעיר עזים אחד לחטת.
17.	חינוך פרשת ויקרא מצוה קבא: שיביא היחיד קרבן חטאת על שגגת כרת	שיקריב היחיד שעיר על שגגת ע"ז	טו, כז) ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה לחטאת:
18.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	אפיקורס והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה חייב כרת	טו, לא) כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה (סנהדרין צט.).
19.	בה"ג, רס"ג	לענוש בסקילה למחלל את השבת	טו, לה מות יומת האיש רגום אתו באבנים כל העדה מחוץ למחנה:
20.	חינוך שפו סה"מ יד סמ"ג עשין כו סמ"ק לא	לעשות ציצית על כנפי הבגד	טו, לח) ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם
21.	אזהרות ר' יצחק ב"ר	לתת תכלת בציצית שעל הכנף	טו, לח) ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת:
22.	חינוך שפז סה"מ מז סמ"ג לאוין טו סמ"ק יד	שלא לתור אחרי מחשבת הלב וראיית עיניים	טו, לט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם
23.	הוראות וענייני מוסר שיש ללמדן מרוח התורה ומתוכן המצוות	לזכור כל המצוות ולהיות קדושים בקבלת עשייתם	טו, מז) למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדשים לאלהיכם:

וִיבִינּוּ בַּמִּקְרָא

עומק עצת מרגלים

מעשה המרגלים מופיע בצורה שונה מאד בפרשת שלח לעומת פרשת דברים, והשינוי הגדול ביותר הוא מה שבפרשת שלח ה' ציווה על שילוח המרגלים, ובפרשת דברים בני ישראל באו לפני משה והציעו את שילוחם. ראה רש"י ורמב"ן.

התשובה לכך היא ששני הדברים התקיימו במקביל, ה' אכן הוא שציווה למעשה לשלוח את המרגלים, במקביל גם בני ישראל הציעו לשלוחם. בפרשת שלח משה קיים את ציווי ה' ושלחם, וכפי שכתב הרמב"ן כאן, המטרה היתה לחבב עליהם את מתנת הארץ, הטובה הארץ, השמנה היא אם רזה, להביא מפרי הארץ. אך מה התקיים בפועל, בשם מי הם פעלו, ובשליחות מי הם יצאו לדרכם. התנהלותם בהמשך היתה המבחן לראות זאת.

בפרשת דברים משה מודיע להם בדברי תוכחתו כי מבחינת המבט של ספר דברים התברר לו בדיעבד שהם כלל לא הלכו מחמת ציווי של ה', אלא הם הלכו בעקבות הצעתם של בני ישראל, אשר ביקשו לחפור את הארץ כמעשה מרגלים המכנינים את כיבושה במלחמה, את הדרך אשר נלך בה ואת הערים אשר נבוא אליהן. מהיכן נבע פער זה בהשקפת בני ישראל לעומת רצון ה', זה התברר באמירתם הנוראה: (דברים א, כז) "ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו".

כזה מבט מעוות על המציאות, מחריד, הדבר שמבטא יותר מכל את הידידות והאהבה שה' מעניק לבני ישראל, לתת להם את ארצו ונחלתו אשר רצה לשכון בה עמם, הם היו מסוגלים לראות כביטוי להיפך הגמור. אות הוא כי לא הבינו כלל את מהות הקשר שהקב"ה חפץ ליצור עם בני ישראל, ועל ידם את קשר האלוקים עם הבריאה בכלל.

חוסר אמון עמוק זה נובע מהעדר בשלות העם לרוממות עמידתם לפני ה' כרעיה, משרשי השחיתות והזוהמה שהטיל הנחש, אולי השעבוד והעריצות במצרים השרישו בקרבם נבטים של חשדנות וספקנות במניעי האהבה, הכל אינטרסים ומגמות מניפולטיביות, אמרו המרגלים הציניקנים. הדור הרע הזה לא יוכל לבוא אל הארץ, הדור הבא אשר 'לא ידעו היום טוב ורע', המה יבאו שמה, ולהם אתננה, והם יירשוה' (פסוק לט). הם אינם נגועים בזוהמת הנחש 'דעת טוב ורע'. הם מודעים למציאות האהבה, לא הכל אינטרסים, יש 'אהבה ורעות' בקשר האלוקי עם כנסת ישראל. אבל עם זאת המצב של חוסר האמון כבר יצר קו שבר בקשר המרומם, וזה בהכרח הביא את הבכיה לדורות, עדיין יידרשו בירורים של גלויות אחר גלויות, עד לתיקון החטא הזה. כאשר יגיעו להכרה הפנימית בסוד הידידות, אז תבא הגאולה השלימה והתיקון הסופי.

טבעי להיות יהודי

פרק לד: בחירת ישראל: יציאת מצרים - ההתגלות האלוהית וחובת העבדות

מעת בריאת העולם היה הקב"ה בוחן את מעשי כל הברואים, ולא היו ראויים בעיניו לכרות עמם את הברית הגדולה שהיא הייעוד ותכלית הבריאה, ועברו עשרים דורות עד שבא אברהם אבינו ועבד את ה' במסירות גדולה ובלבב שלם ואותו ראה ה' כמתאים לבחירת העם, שיהיה הזרע היוצא ממנו עם נבחר לה' והם ידורו בארצו ונחלתו ויעבדו בה את ה', ועמהם תתכונן כל התכלית האדירה של כל הבריאה. וכרת עמו ברית על הדבר, אולם הודיעו שבתחילה זרעו ישתעבד בארץ לא להם, ורק לאחר מכן יתקיים הדבר בשלימות. ואחריו עמד יצחק בנו והיה גם הוא נבחר והבטיחו ה' שזרעו ינחל את הארץ, ויזכה לכל הטובה. ואחריו עמד יעקב בנו, וגם אליו התגלה ה' וקיים את בריתו אתו, לתת לזרעו את הארץ.

וכפי שהודיעו מראש, זרעו ירד למצרים ועבדו בהם וענו אותם מאות שנים, וסדר זה התקיים לפי מהלך דרך הטבע, שבני ישראל לא נחשבו אז כעם, והיו משועבדים לפרעה ולמצרים, ואז בא הקב"ה לגאול אותם בניסים ונפלאות ובכך להראות לעיני כל העם ולעיני כל העולם, שה' מנהיג את העולם כרצונו, ואף מתנהל באופן על טבעי למען הצלת עמו. ומסופר בתורה בפרוטרוט כיצד הוכה פרעה בעשר מכות עד ששחררם מעבדות, ואחר כך עוד הראה ה' את ידו הגדולה בקריעת ים סוף, כשהטביע את המצרים וכיסה אותם הים ולא נותר אחד מהם. ובני ישראל לנוכח כל זאת קיבלו את מלכות ה' עליהם, באמירת "ה' ימלוך לעולם ועד".

לאחר שנגאלו העם מכל רודפיהם, והתקיים חלקה הראשון של ההבטחה, ובטרם שיבואו אל הארץ ותושלם השבועה אל האבות, נגלה אליהם ה' במעמד הנורא של גילוי חזיונות מחרידים באש ועשן קולות וברקים, וראו בעצמם שדיבר ה' עמהם מן השמים, והודיעם את תורתו, ויסוד התביעה מהם שמאחר שהוציאם ממצרים והוא נעשה להם לאלוקים והם עמו, עליהם לקבל על עצמם את גזירותיו, ונתבע מהם לקיים את מצוותיו ומשפטיו. שכן הקב"ה הוציא אותנו ממצרים מתחילה בכדי שאנו נעבוד אותו. וכמו שאמרו חז"ל בכמה מצוות בהם נזכרת יציאת מצרים. 'על מנת כן הוצאתיך, כדי שתעבוד אותי ותקיים מצוותי'. זוהי הסיבה המחייבת את עבודת ה'. כי רק על מנת כן הוציא אותנו ממצרים. ובמדרש (שמו"ר כט, ג): 'אמר רבי טוביה ב"ר יצחק אנכי ה' אלהיך שעל מנת כן הוצאתיך מארץ מצרים, שתקבל אלהותי עליך, ד"א אנכי ה' אלהיך משל לבת מלכים שנשבת ביד הלסטים ובא המלך והצילה, לאחר ימים ביקש לישא אותה לאשה, אמרה לו מה אתה נותן לי, אמר לה אם אין לך עלי אלא שפדיתך מיד הלסטים די'.

התביעה המיוחדת מצד שהקב"ה הוא 'אלוקי ישראל', יסודה משום שעם ישראל הוא יצירה מחודשת, שהקב"ה יצר את העם באופן מיוחד בנסים ונפלאות. ועל כן יש להחשיב את יצירת עם ישראל כבריאה מחודשת ויצירה שאינה שייכת לסדר התהוות שאר האומות, כאשר גאל את העם מיד חזק ממנו, ביד חזקה ובזרוע נטויה בניסים ונפלאות היוצאים לגמרי מגדרי הטבע, וממילא עם ישראל הריהו כיצירה מחודשת ובריאה מיוחדת. ובוה נעשה לנו ה' לאלוקים. כלומר שאין גדר החיוב רק מצד הכרת הטוב, שכן אין הטובה שנעשתה עמהם, רק נתינת חסד וגמול טוב, אלא כל חירותם דהיינו עצם עמידתם כעם, נעשתה על ידי פעולתו המיוחדת למענם. נמצא שאת עצם קיומם כעם הם חייבים לו במיוחד.

ובעצם כל הברואים חייבים לה' את עצם קיומם, שהוא יתברך הרי יצר את הכל, וממילא היה מקום לחייב את כולם להתמסר לגמרי לה', אולם ה' במידת חסדו הגדולה, אינו דורש התמסרות מוחלטת בשיעור כזה מכלל הבריות עבור עצם הבריאה, אלא רצונו הוא שיהיה די בכך שחלק נבחר של נכבדי הבריות הם יעסקו בכבודו ויתמסרו לענייניו, והרי הם ככהנים שמייצגים בעבודתם את כלל ברואי עולם, ובכך מתקיימת החובה של הבריאה, ועל כלל הברואים מוטלת רק החובה הבסיסית להכיר באלוקותו ולשמור על מידה בסיסית של אנושיות תקינה כבאי עולם, שאלו שבעת מצוות בני נח.

וההליך בחירת העם הנבחר היה באופן זה, שהעניק להם ה' את עצם קיומם כעם באופן מיוחד, כפי שהיה ביציאת מצרים וכל ההמשך, ומאז נעשה להם לאלוקים כלומר שממשיך לנהלם באופן מיוחד, להיטיב להם להגן עליהם. ולדאוג לצרכיהם. ומני אז הרי הוא מנהיגינו בהשגחה מיוחדת בניסים ונפלאות לכל אורך הדרך, להוריש לנו את ארצו הטובה, לשמור עלינו מכל אויבינו, לפרנסנו ולכלכלנו, והוא שומע ומאזין תפילותינו בכל קראינו אליו, ומקבל עבודתנו בבית מקדשו ברצון.

ובהיותו אלוהינו המיוחד לנו אנו מחוייבים לו יותר משאר העמים, וכך נתבע מאתנו כל חיובי התורה. וכאשר אנו עוסקים בכבודו ומתעסקים במצוותיו אנו כבר גם מקיימים את החובה הכללית של העולם ומייצגים את חובת העולם כלפי בוראם. ואכן חלה עלינו חובה לעמוד לפני ה' גם מתוך רגש בסיסי שהוא האדון ויוצר הכל, כמו שנתבאר לעיל (פרק טו). אמנם עיקר עמידתנו לפניו ושעבדנו כלפיו הם מצד היותו אלוהינו המיוחד לנו.

ואף שברבות הדורות חטאנו והגלגה אותנו מעל פניו, לא סר מלהיות לנו לאלוקים, שעדיין ידו נטויה עלינו לשמור עלינו ולהצילנו מידיהם של שבעים הזאבים העומדים עלינו בכל דור ודור לכלותינו. ואף בתוך גלותינו שכנינו עמנו בצרה, ולא עזבונו מהיות לנו לאלוקים. ועוד ישוב להיות עמנו כימי קדם, כאשר הבטיחנו נאמנה על ידי עבדיו הנביאים כי מהרה יבוא ויגאלנו גאולת עולמים.

לימוד תורה שבעל פה

מבואר בחז"ל שלימוד התורה נשגב ונעלה מכל המצוות, ויש מעלה גם ללימוד שאין בו נפקא מיניה למעשה, כי אם "דרוש וקבל שכר" (והאריך בזה מו"ר ב"ב בן מלך" חכמה ומוסר וחג השבועות) ובטעם הדבר מבואר בספרים, שלימוד התורה הוא דביקות בה' משום שהיא חכמתו יתברך, וכשהלומד עוסק בה הוא מדביק שכלו בחכמת הצדק של ה'.

ואין להקשות שגם התבוננות בבריאה היא גם כן התבוננות במעשי ידי ה' ופעלו בדעתו ותבונתו. כי אמנם היא חכמת ה' כיצד לברוא עצים ואבנים, אך סוף סוף היא חכמת עצים ואבנים. אולם חכמת הצדק אין היא נובעת מצורת המציאות התחתונה, אלא אדרבה היא חכמת שמים הבאה לעצב את יחסי המציאות על פי דרישת צדק שמיימית (מהר"ל תפארת ישראל פרק יא)

העיון בתורה הוא התחברות שכל האדם לאמת האלוהית הרוחנית. שידע כיצד צריך לנהוג במקרה כזה, וכיצד צריך לנהוג במקרה אחר. אולם הדרגה הגבוהה ביותר של תלמיד חכם הוא "מי שהגיע להוראה" דהיינו שכבר רכש הרבה ידיעות בתורה, וגם לבו נעשה בתבנית של התורה האלוהית, עד שיוודע להכריע מלבו בכל המקרים שאינם מבוארים בקודמים לו, ומתוך ידיעותיו הקודמות יחד עם הרגשת לבו מכריע ומחדש הלכות שנעשים הלכות קבועות.

ומעלת עיסוק זה שנעלה על כל עניין אחר שבעולם, כי בזה הוא מחיל את המבט האלוהי על כל חפצי המציאות, ומעניק למציאות החולין העשירה והמגוונת אך החלולה וחסרת המשמעות, את הגוון הערכי, תוכן הצדק האלוהי שיש לדון בו לגביו. כל מערכת שמתקיימת בעולם, יש בה מקום לדיונים הלכתיים לקבוע את משמעותם.

לדוגמא, יש מאכל המורכב מכמה מינים האם מאכל זה נחשב כמאכל אחד לגבי קבלת טומאה ולגבי ברכות הנהנין והלכות נוספות, או שיש להתייחס לכל אחד ממרכיביו כמאכל העומד בפני עצמו. דוגמא נוספת ישנו שיפוע בהר, והדיון הוא האם שיפוע תלול בשיעור כזה האם הוא נחשב כמחיצה המחלקת בין רשות הרבים לרשות היחיד, וכך הלאה דיונים לאין שיעור ולאין סוף. שניתן להחשיבם כדיונים פילוסופיים חסרי משמעות (ראה בהרחבה בתחילת מאמר 'איש ההלכה' לג"ר י"ד סולובייצ'ק מבוסטון זצ"ל), אולם כשהם נעשים דיונים הלכתיים הרי הם מביאים את אור ה' אל כלל חלקי המציאות.

וזה מה שאמרו (ברכות סד, א) במימרא שנוהגים לומר כל יום בסיום התפילה: 'אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך'. ולכאורה לא מובן מדוע נצרכים כאן לדרוש בדרך אל תקרי, ומה גרע התואר 'בניך', האם להיות 'בנים' לתורה זה לא מספיק חשוב. יתירה מזו אנו מוצאים במסכת שבת (קיד, א) שהגמרא מביאה ברייתא הלכתית המזכירה 'בנאים', ופירשו בגמרא 'מאי בנאין', אמר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים, שעוסקין בבנינו של עולם כל ימיהן'. ההסבר הוא שכאן מדברים על 'תלמידי חכמים' ולא סתם על לומדי תורה, תלמידי חכמים שהגיעו להוראה הם לא רק 'בנים' של התורה אלא הם 'בנאים' של התורה, מה הם בונים, בניי ענק של אמת וצדק.

עמי הארצות מתייחסים בזלזול לתלמידי החכמים כמי שאינם עוסקים ביישובו של עולם, אך חז"ל מלמדים אותנו שאדרבה "הבנאים" של העולם הם דווקא תלמידי החכמים. וההסבר הוא כי המדרגה הגבוהה של לימוד תורה, היא לקבוע שיעורי יחס ערכיים של אמת וצדק לכל העניינים שבעולם, וזה הבניין הכי משמעותי במציאות.

רבים מהלכות התורה הנהגה של יחס: ביטול, רוב, חזקה, תתאה גבר, תולעים, בישול בכלי שני, חי נושא את עצמו, וכיום יודעים שכל אלו אין להם משמעות אמיתית במציאות הפיסיקלית. אלא שמבט ההלכה על מציאויות העולם, הוא הקובע לעניין דינים. וזה קשור ביסודות תכלית קיום התורה. והאריך בזה המהר"ל (תפארת ישראל הקדמה), שהיא להעמיד הדרך השכלי באדם. כי צדק זה לא מציאות, אלא מהלך רעיוני, איסור אינו רעל, וגם לא כח "מיסט"י סגולי, אלא הלכות ומשפטים, דהיינו יחס האדם לסביבתו. וכן כתב החזו"א לעניין שיעורים, שיש מהם שאינם מדויקים, כי מה שנחוץ ליישר האדם, הוא יחסו כלפי הדברים.

חלק בלתי נפרד מצורת ההלכה שהיא שהם נחתכות בצורה קבועה כמו מציאות חומרית קשוחה, ולא כרעיונות הצדק עצמם שהם גמישים ורכים, כי כך היא המידה הנדרשת מצד צורת העולם הזה, שיהיו הדברים חתוכים וקבועים, ולא נשארים כרעיונות תלושים בעלמא. ועוד, יש בדבר הסבר עמוק, שאין התורה מדריכה את האדם שינהג בהנהגות מצד טוב לב או אהבת צדק, אלא מצד עול של חוב מצפוני ומוסרי, שהוא משועבד לנהוג בטוב לב ואהבת צדק. ומכיון שהוא בא בתורת חוב, לכן על הדין להתקיים בצורת מסגרת מוגדרת.

ואמנם צריך שיהיה מבוסס אצלו גם הרגש לסברא, שזה נשמת הדבר, אבל היחס לקביעה ההלכתית צריך להיות מלוכש במסגרת של חיוב, והבן מאד שלפי זה מה שיש בתורה כלל של 'לא פלוג רבנן' זה לא משהו פרקטי, בכדי שלא ליתן תורת כל אחד ואחד בידו, והרס הסדר. אלא זה משהו מהותי שהתורה באה לקבוע מהלך וסדר.

וזה תוקף קדושת ומעלת התורה, כלומר שכך זה ירד אל העולם הזה בגדר קבוע בשיעור מוחלט, ובלא זה זה מתרופף ונותר רעיון פורח באוויר, אין הכוונה לבעיה מעשית שיזלזלו בקיום, אלא שאין 'נחשב' קבוע ותפוס בתודעה של האדם כל עוד שאין הצדק מוגדר בכללים של חוקי העולם הזה, ובאופן של מחויבות ושעבוד. ורק כשנתפס אצל האדם במסגרת של הלכות דהיינו באופן מחייב וקבוע ומעשי, אז נמצא שהדבר נכנס למסגרת האמת והצדק.

[וזה בחינת 'ראה', אף שעצם הדברים הם בחינת 'אהבה', האדם יותר מקושר בעצם הדבר על ידי בחינת 'ראה', כי האדם נמצא בעולם התחתון של יראה, ואם יהיה אחוז רק ברעיון בדרך של אהבה נמצא שאין הוא אחוז בדבר אלא מצד נפשו העליונה השואפת לעבר אין סוף, אבל גופו ורגליו אינם אחוזים בזה. ורק אם מוריד את הדברים לרמה של "הלכתיזציה" אז דבק בעץ החיים באמת].